

Onzen Heertje

Kwartaalschrift 2006_1

Onzen Heertje erfgoedvereniging vzw.,
Doornstraat 11A, 8970 POPERINGE.

Jean-François Millet

1814-1875

Voorwoord

Toen we door een van onze bezoekers gevraagd werden of we iets wisten van de schilderij met de Angelus die her en der in de huizen te vinden was moesten we toch even diep nadenken.

Tegenwoordig is nadenken google raadplegen...althans om te starten.

Onze basiskennis werd beloond toen we de naam van Millet toevoegden aan de naam van het schilderij.

We wisten wel dat de schilder blijk gaf van een respectueuze schroom. De gevoelige penseeltrekken breken de intimiteit niet. De klokkentoren dringt zich niet op en toch voelt iedereen dat er een regelmaat van godsvrucht wordt vastgelegd.

De agrarische volksaard moet in de streek waar Millet woonde veel weg hebben gehad van de landelijke toonaard die de religiositeit van de 19de eeuwse landman zat. Dat die schilderij vaker te vinden is toont aan dat er gelijkenissen waren in de atmosfeer in Barbizon en de beleving in onze gewesten.

Barbizon

Wanneer we van de Barbizon school (Franse landschap schilders 1830–1870) meer willen weten dan stoten we op Théodore ROUSSEAU. Hij was één van de bijzonderste

schilders van deze richting. Verder vinden we Jules DUPRÉ, Narciso DÍAZ DE LA PEÑA, Constant TROYON, en Charles DAUBIGNY.

Ze reageerden tegen de conventionele of klassieke landschaps schilders door direct de natuurlijke omgeving in te brengen. Ze evolueerde in de zin van de Nederlanders RUISDAEL, CUYP, en HOBBEEMA. COROT en MILLET worden vaker geassocieerd, maar COROT is eerder poëtisch terwijl MILLET'S werken meer de mens naar voor brengen. Ze waren de voorlopers van het impressionisme.

Hun schilderijen trokken naar Amerika. De Corcoran Gallery, het Isaac Delgado Kunstmuseum, New Orleans, het Metropolitan Museum, en het Museum of Fine Arts, in Boston tonen heel wat van hun werken.

Chronologie

1814

Toen de pleegmoeder van Jean-Louis Nicolas MILLET, de trap afgang zei ze:: “God zij gedankt, het een jongetje, Nicolaas.” En vader Nicolaas zei dan noemen we hem Jean François.

Het was 4 oktober 1814 toen Jean-François MILLET in Gruchy (dorp nu gefusionneerd met Gréville, bij Cherbourg) het levenslicht zag. Het was geen arm gezin. Hij liep school in Gréville (nu Gréville-La Hague).

1832

Omdat hij al met tekeningen wat geld had verdiend kon hij de tekenlessen volgen in Cherbourg bij MOUCHEL waar hij initiatie kreeg in portrettekenen.

1835

Hij sluit aan bij de workshop van LANGLOIS eveneens in Cherbourg.

1837

Daar ondervindt men heel snel dat er aan die jongen niet zoveel meer is bij te leren en hij wordt gestuurd naar Parijs. “Ecole des Arts” bij DELAROCHE.

1839

Hij aardt er niet en hij verlaat het atelier van DELAROCHE. Hij werd niet weerhouden voor de Prijs van Rome.

1841

Jean-François MILLET huwt dan in Cherbourg met Pauline-Virginia ONO, met wie hij terugkeert naar Parijs.

1842-43

Hier maakt hij het debuut van zijn portret shows.

1844

Op 21 april 1844 sterft Pauline ONO. Hij schildert voort portretten.

1845

Hij ontmoet Catherine LEMAIRE waarmee hij samenleeft. Hij trekt ermee naar Le Havre. Daar worden bekende schilderijen gemaakt. Daarna komt hij terug naar Parijs.

1846

In Parijs wordt hij opgewacht door de kolonie artisten van de Rue de Rochechouart. Hij wordt bevriend met TROYON en DIAZ. Zijn relatie met DURAND-RUEL, de koopman die nogal wat van hem kocht, was vruchtbaar.

1847

Een belangrijk jaar in zijn leven wordt het wanneer hij contacten legt met Alfred SENSIER. Hij wordt zijn beste vriend biograaf. Zo raken heel wat schilderwerken verkocht. In hetzelfde jaar zijn er kontakten met Charles JACQUE, Theodore ROUSSEAU en Antoine BARYE.

1848

De woelige tijden in Parijs storen een beetje de straatmarkt en de tentoonstellingen. Millet ontdekt het

landelijke en het grondwerk.. specifiek, “*de wanner*”¹
later het bezit van LEDRU-ROLLIN, syndic van de stad
Parijs.

De criticus GAUTIER zag het zo. “Het schilderij heeft alles om de bourgeois uit te dagen”. LEDRU-ROLLIN kocht het op. Het behoorde zo aan de minister van binnenlandse zaken van de februari revolutie van dat jaar. Zoals het bij die schilderij opvalt zie je inderdaad dat het volle licht valt op de beweging. De vlotte hand en de ruime blouse accentueren de mankracht en de vitaliteit.

¹ De wan is het instrument waarmee men kaf van koren scheidt.

Rood, wit en blauw en de activiteit van het ‘wannen’ onderlijnen de haast politieke prent. Het kaf waait rond en de donkere entourage is bedreigd door en verwittigd door het warrelende kaf.

1849

Zijn vriend Charles Jacque laat hem kennis maken met Barbizon waar hij Theodore ROUSSEAU vindt. Behalve enkele reizen en een langere afwezigheid in 1870 bleef hij de rest van zijn leven in Barbizon.

1850

Plate 8.—Millet. “The First Steps.”

Zijn vriend SENSIER gaf hem een eenvoudig contract zodat hij ervan kon leven.

1851-52

Deze jaren waren niet bepaald gemakkelijk voor J.F.

Vier kinderen voeden en onderhouden in niet zo makkelijke omstandigheden...

1853

Zijn moeder stierf in Gruchy. Hij hertrouwde dan burgerlijk met Catherine LEMAIRE. Amerikaanse bewonderaars kochten voor 200 F “*De oogst*”.

1854

Hij werd verder goed gesteund door SENSIER, ROUSSEAU en DIAZ.

1855

MILLET schilderde “*De boer die een boom ent*”.

1856

Periodieke exposities.

1857

“*De arenlezers*”

1859

Angelus, het bekendste werk.

1860

Een meerjaren contract met Emile BLANC en Alfred STEVENS, maandelijks betaald.

1861-62

"De schaapscheerster".

1863

"De man met houweel".

1864

“De schaapherderin, de mannen met het kalf”. MILLET krijgt een order van een bankier van Colmar om vier schilderijen te maken met de jaargetijden, 30 000 F.

1865

Contract met de GAVET, collector die alle producties van MILLET wil, tussen de 350 en 500 F per schilderij.

1866

“Het einde van het dorp Gréville”.

1867

Nieuwe algemeen Expositie. MILLET stelt veel van zijn eigen werken terug ten toon. Hij stelt er *“de ganzenhoedster”* en *“de winter aan de kraaien”* voor ..

en met succes.

1868

Hij krijgt het ereteken en een zetel bij de leden van de jury al stelt hij er dit jaar geen enkel schilderij ten toon..

1869

Op het Salon wordt het schilderij: *“de breiles”* door iedereen geapprecieerd.

1870

“November” en de *‘De vrouw die karnt’*, maar de Frans-Prussische oorlog strooit roet in het eten.

Vanaf augustus vluchten MILLET en zijn familie naar Cherbourg waar zijn jeugdvriend FEUARDENT hem

gastvrijheid biedt. Op dat moment ontstaat de schilderij: “*de Kerk van de Gréville*”. Hij zal dat werk afwerken in Barbizon veel later.

1871

In november, MILLET en zijn familie komen terug in Barbizon. Er ontstaat een ruzie met de Fédération des Artistes de la Commune.

1872

Om die reden wellicht wil hij niet meer in de jury van de Salons. Op dat moment is zijn handelaar DURAND-RUEL in Londen. Later bij zijn terugkeer zal hij hem terug ophelpen.

1873

Millet wordt meer en meer beroemd.

1874

De ziekte eist zijn tol. Hij kan zijn opdrachten niet afwerken omwille van zijn slechte gezondheid. Hij kan de bijzondere opdracht van het Panthéon om lichamelijke redenen niet voltooien.

1875

20 janvier 1875, 6 uur 's morgens, bijgestaan door Catherine LEMAIRE, waar hij enkele weken voordien kerkelijk mee trouwde is hij te Barbizon overleden. Hij werd begraven in Chailly, bij het grafzerk van zijn vriend Théodore ROUSSEAU.,

Kunstwerken

Jean-François Millet:

Angelus (Orsay's Museum)

Het bekendste werk zie Blz. 3.

Het angelus is ontegensprekelijk het best gekende schilderij van J. F. Millet.. Er is discussie over de klokkentoren die je in de verte ziet. Millet is er inderdaad helemaal zichzelf. Het kan dus best zijn dat het het torentje is van zijn geboortedorp.

Jean François zou de naam hebben veranderd. Het schilderij zou aanvankelijk *het gebed voor de aardappeloogst* geweest zijn.

Realistisch tekent hij, portretteert hij, de landman in zijn eenvoud... De aardappelrapers werken rustig. Het biddend koppel doet het in vertrouwen. De eenvoudige dankbaarheid waarmee ze de hemel erkennen voor de oogst.. en de vruchten van de arbeid ontroeren op hun manier.

Het *angelus* hangt vaak naast dat van de *aardappelrapers*.

Ook hier is natuur in handbereik.

De bezige arbeid, het gebogen oprapen, het 'santen' bij de arenlezers.. herinnert ook de huidige wat oudere mens aan die ontvankelijkheid voor wat de aarde over produceert.

Het komt heel dicht bij de sabbat uit de oudheid. De aren, de schoof, die moest blijven voor 'vreemdelingen' en 'dagloners'. Het is inderdaad veraf van de consumptieve verhitting van de economische drukte.

De beide schilderijen zijn op hetzelfde tijdstip ontstaan. Ze tonen beiden het landelijk leven.

Het *Angelus* was oorspronkelijk besteld door een rijke Amerikaan, Thomas G. APPLETON. Het was de zomer van 1857. J. F. MILLET moest meerdere brieven schrijven, maar spijs dit schrijven, kwam de opdrachtgever er niet om zodat het eind 1859 nog bij de kunstenaar stond.

De man met het houweel. De man die plant. De man en vaker de vrouw die samen de dienst uitmaken en gehoorzaam aan de seizoenen, ontvankelijk – en onthaast – planten...

Millet heeft een uitgesproken bewondering voor de
groeikracht, de warme vruchtbare geborgenheid en de
geruisloze stille weerbaarheid van vruchtbare aarde.
Hij hoort als het ware de opdracht ‘behoed de aarde’.

Het is gedurende die wachttijd dat de naam van de
schilderij wijzigde. Op dat moment is ook de torenspits
bij gekomen. Daar staat dan de discussie voor: welke
toren hij schilderde: of Chailly-en-Biere of Perthes-en-
Gatinais. Anderen denken op de toren van Greville.

In 1859 neemt Millet de schilderij mee naar zijn vriend DIAZ, in Parijs, om er en gepast kader voor te vinden. Baron PAPELEU kocht het tenslotte voor 1 000 F. Het werd vlug doorverkocht aan STEVENS, de verdeler, die het op zijn beurt verkocht in 1860 aan VAN PRAET, de Belgische verzamelaar en secretaris van Koning Leopold I van België.

Secretaris VAN PRAET verwisselde het voor de *Grote Schaapherderin* met Paul TESSE die later ook de arenlezers verkreeg. TESSE verkocht de *Angelus* aan de Georges Petit gallerij, die het voor de eerste keer aan het

publiek vertoonde in Februari 1865. Het *Angelus* kende een verspreiding die behoorlijk opviel.

In 1869 ging het schilderij over naar DURAND-RUEL, de vermaarde verdeler. Hij kocht ze aan GAVET voor 30 000 Gouden Franc. Dat was een vrij hoge som voor die tijd. Tussen 1872 en 1873 was het vaak te zien. De Franco-Prussische oorlog zette er een rem op.

De Belgische John W. WILSON kocht ze aan 38 000 F in 1873. In 1875 bij de dood van J. F. MILLET schommelden de prijzen van zijn werken.

In 1881, op de WILSON's verkoop, kocht Secretan het werk voor 160 000 F, het werd herverkocht voor 200 000 F aan Petit, die het vroeger al eens bezat. Die SECRETAN verkocht het terug voor 300 000 F.

Op 1 Juli 1889 stierf SECRETAN. SECRETAN 's bezit ging onder de hamer met de allures van de hedendaagse Christie. Proust won de strijd en kon de schilderij meedoen voor 553 000 F.

FALLIERES probeerde kamer de kredieten te doen stemmen om de schilderij te kopen, maar dat lukte niet. Er werd een openbare inschrijving geopend in The Times. Dit mislukte en de schilderij werd teruggegeven. Ze was toen 580 650 F waard. J. STUTTON van de American Art Association kwam zo in het bezit ervan. Op die manier kwam ze twee dagen in een tentoonstelling in Parijs, 8 en 9 juli 1889, 30% van de gebruikelijk taxte werd aan de A.A.A. gegund omdat ze zo'n belangrijk werk in Amerikaanse handen hielden.

Er werden kopieën van gemaakt en verkocht voor 20 F.
Fax simile's werden gedrukt door Theodore DE
BANVILLE, Catulle MENDES, Armand SILVESTRE en
Ephraim MIKHAEL!

De schilderij werd gebruikt om fondsen op te rapen voor
een standbeeld van Antoine BARYE, de beeldhouwer.

Uiteindelijk werd het toch opgekocht door het Louvre
voor 800 000 gouden franken.

Jean-François Millet,

De foto in het begin van deze korte studie is een héliogravure van Dujardin naar het zelfportret bewaard in het Louvre, Musée Municipal van Barbizon.

Jean-Francois Millet is nog altijd een symbool voor Barbizon. Hij is dé landschapsschilder uit de Seine-et-Marne.

Zijn werk werd naamgevend. Zijn schilderijen zijn uit de “Barbizon School”, waar hij zelf een deel van de vermaardheid aan gaf.

Hij werd een van de grote schilders die over de grenzen heen vermaardheid gaf aan hun stad.

Jean-Francois Millet is geboren 4 October 1814, in Gruchy, een klein dorpje verbonden met Greville-Hague, het dorp 9 km. west van Cherbourg. Hij was het tweede kind van de acht. Zijn vader Jean-Louis- Nicolas Millet huwde Aimee Henriette Adelaide Henry, bekend als du Perron omdat ze van een bepaalde elite was. Via deze connectie hoorde hij niet bij het gewone volkje. Zijn opvoeding werd in het oog gehouden door een grootoom. Een reguliere priester uit de familie, die toevallig dienst deed in de parochie, hielp hem in zijn schoolse opvoeding. Hij leerde Latijn en klassieke oudheid. Heel zijn leven bleven hem de verzen uit Virgilius bij.

In zijn jeugd was schoollopen niet geliefd. Toch zat het al in hem. Op zijn schrift tekende hij portretten. Hij experimenteerde met houtskool. Ouders en opvoeders zagen al vlug waar zijn bekommernissen lagen. Op 18-jarige leeftijd nam zijn vader hem mee naar DUMOUCHEL, een leerling van David, een oude

kladschilder, die niet wist hoe slechts zijn eigen schilderijen waren. Hij zag in Millet een belofte en motiveerde de ouders om hem te laten studeren. In november 1832 stopte de droom. Zijn vader overleed en de schilder in spe moest terug naar Gruchy. Het werk op het land stond hem niet, door vrienden en vooral door zijn grootmoeder keerde hij terug naar Cherbourg om er te werken in de studio van Langlois, een schilder die een leerling was van Gros.

In de werkplaatsen van Langlois zag men het onmiddellijk. Jean François moest naar Parijs. Ze konden bij de raad een subsidie losweken van 1000 F als een jaarlijkse bijdrage om in de studio van Paul DELAROCHE, een van de mensen van de academie, in de leer te gaan.

Maar DELAROCHE's lessen waren niet waar Millet naar zocht. Hij verkoos te verpozen bij de schilderijen van POUSSIN of DELACROIX in het Louvre of de Luxemburgse musea. Hij verliet dan ook de trendy pastels van de 18de eeuw met hun schilderijtjes van 5 à 6 Fr.

Het was een arme periode. Vaak moest hij bedelen om subsidie en haast uit verveling schilderde hij portretten en landschappen van La Hague. Maar hij was nog niet tenvolle de bekende landschapsschilder.

Hij verbleef in Le Havre, de haven met zicht op zee. Hij portretteerde schippers en vond er Pauline-Virginie ONO waarmee hij huwde in 1841. Pauline ONO was ziekelijk en had een te zwakke gezondheid om het harde onzekere leven aan te kunnen.

Jean François werkte voor het van 1842 maar zijn schilderijen werden niet aanvaard. Tot overmaat van ramp stierf zijn vrouw 21 april 1844.

Rusteloos werkte hij verder. De Salons verkozen enkel historische of mythologische composities. De Salons van 1844 aanvaardden

uiteindelijk de “*vrouw met de melk*” en “*rijles te paard*”. De bewonderaar was niet minder dan Theodore THORE, kunstcriticus.

MILLET hield niet van eenzaamheid. Hij huwde Catherine LEMAIRE, een eenvoudige dienstmeid van Lorient. Hij had ze ontmoet in Cherbourg,. Ze bewonderde hem en hij kreeg negen kinderen.

In 1844, na een kort verblijf in Le Havre, waar hij verder schilderde, ging hij naar Parijs nummer 42bis Rochechouart street. Daar groeide de inspiratie voor het schilderij “*de*

“*wasschuur*” van Montmartre in 1904. Hij kwam er terecht in een kunstminnende groep met Charles JACQUE, DIAZ, TROYON en andere.

Ze bereidden zich allemaal voor op het Salon van 1846, Millet schilderde “De vrouw die de H. Hieronimus bekoorde”. Ook dat schilderij werd verworpen.

Wanneer Millet “*Een herder bevrijd Oedipus van de boom*” voorbereidde voor het Salon van 1847, begonnen de critici interesse te vinden in hem.

De revolutie van 1848 deed het tij keren voor Jean-François MILLET. Het Salon van 1848 opende voor iedereen. Er was immers een liberale wind. De critici werden onafhankelijker. MILLET was 33.

1848 werd beslissend. Hij schilderde twee werken voor het Salon: “*de wanner*” en “*de joden in Babylon in ballingschap*”. De eerste was een succes.

“*De wanner*” was Jean-Francois MILLET’s eerste en ware succes. De critici van het werk spanden zich in om het te doorgronden. LEDRU-ROLLIN, de Parijse syndicus, door de inbreng van JEANRON, de curator van het Louvre museum, kwam naar Jean-Francois MILLET en betaalde 500 F voor “*de wanner*”. Bovendien toen hij wist dat MILLET republikein was verkreeg JEANRON 1 800 F commissie om te delen met zijn vriend Charles JACQUE. Zo waren ze in staat om in Barbizon er iets meer van te maken.

20 december 1848 kwam Bonaparte Prins-President van de 2^e republiek dat was niet zo goed voor Millet. Er waren gedurig straat demonstraties en hij miste de

kalmte. De “*zittende volkswrouw*” die hij naar het Salon stuurde in 1848 bleef onbekend.

De cholera epidemie die in Parijs opkwam maakte hem bang. Hij vreesde voor zijn familie en was bang dat het ook zijn vriendschap met Charles JACQUE zou dwarsbomen, zijn klein fortuintje, de bekendheid van Barbizon was nog zo pril, ..

Millet wilde terug naar Gruchy. Zijn vriend, Charles JACQUE was liever in Fontainebleau.

Ze bleven er 25 jaar.

Jean-Francois MILLET was in bewondering voor het bos van Fontainebleau. Toch kon hij van zijn geboorteland niet af.

Hij huurde er een arme woonst van SENSIER: studio en familieverblijf. Hij was nog altijd geïnteresseerd in de Salons, maar ook in particuliere verkoop. Dan schilderde hij de “*de binders en de zaaier*” in 1850. Millet zond 3 schilderijen naar het Salon in 1853: “*het maal van de oogst*”, “*een schaapscheerderes*” en “*de schaapherderin*“. MILLET ontving een tweede medaille voor zijn “*oogsters*”: dat was zijn eerste eerbetoon. De critici waren verdeeld.

Zijn leven was zeer lastig.

Hij begon een vriendschap met Theodore ROUSSEAU. Hij kwam hem al tegen in Parijs. De volgende jaren ontstonden zijn bekendste werken in zijn studio in Barbizon.

“*de landman die een boom ent*”, “*de boer die mest spreidt*”, “*de Angelus*”, “*de arenlezers*”, “*Verwachting*”, “*Greville dorpsende*”, “*de grote scheerbeurt*”, enz.

“Man met een houweel“ (1862), en *“de geboorte van het kalf“* (1864).

14 augustus 1868 werd Jean-Francois MILLET Ridder in het erelegioen, waardoor hij permanent jurylid werd in de Salons. Hij kon bijna niet meer op, hij werd ziek. Hevige hoofdpijn die telkens opnieuw terugkeerde kwelde hem. Hij kon niet meer geconcentreerd werken.

20 januari 1875 in zijn kleine kamer op de eerste verdieping in de studio in Barbizon, Jean-Francois MILLET, te bed sinds midden December, begon te dolen. Iets meer dan zestig jaar, niet zo oud. Hij opende zijn ogen voor de laatste keer, Catherine LEMAIRE en haar broer stonden erbij. Jean François MILLET stierf.

Besluit

We zijn na deze trip niet uitgepraat. De kunstenaar tekende het eenvoudige leven. Nog zoveel gevoelige momenten, nog zoveel typische levensbetrokken momenten van arbeidsintensieve struggle for life heeft MILLET vastgelegd.

Voor ons was de *Angelus* de instap.

We wilden vanuit onze bekommernis om het religieus cultureel erfgoed dieper ingaan op de ontroering van waaruit de kunstenaar vertrok om zo'n tafereel te maken

dat door zoveel mensen als authentieke kunst opgehangen werd.

Het blijft ons eveneens ontroeren hoe de mens spiritueel bewogen kan zijn en is geweest. Er is iets tussen hemel en aarde en dat wordt en werd op zoveel verscheidene manieren vastgelegd.

Werken uit een Engelstalige opsomming.

- Ⓟ After a Day's Work -- 1865 (Pastel)
- Ⓟ Angelus, The -- 1859 (Oil on canvas)
- Ⓟ Autumn -- 1868-74 (Oil on canvas)
- Ⓟ Autumn Landscape with a Flock of Turkeys -- 1872-73 (Oil on canvas)
- Ⓟ Birdnesters with Torches, The -- 1874 (Oil on canvas)
- Ⓟ Church at Chailly, The -- 1860 (Pastel)
- Ⓟ Church at Gréville, The -- 1871-74 (Oil on canvas)
- Ⓟ Cowslips: Spring Flowers -- 1867-68 (Pastel)
- Ⓟ Dead Birch Tree, The: Forest of Fontainebleau -- 1866-76 (Pastel)
- Ⓟ Death and the Woodcutter -- 1859 (Oil on canvas)
- Ⓟ Diggers, The -- 1866 (Pastel on yellowish paper)
- Ⓟ End of the Village at Gréville, The -- 1865-66 (Oil on canvas)
- Ⓟ Evening -- ??? (Pastel)
- Ⓟ Falling Leaves -- 1866-67 (Pastel and black crayon)
- Ⓟ Family near a Window -- 1851-53 (Black crayon and brown wash on yellowish paper)
- Ⓟ Fisherman's Wife, The -- c.1849 (Oil on canvas)
- Ⓟ Gleaners, The -- 1857 (Oil on canvas)

- Ⓟ Going to Work -- *1850-51* (Oil on canvas)
- Ⓟ Hagar and Ishmael in the Desert -- *1848-49* (Oil on canvas)
- Ⓟ Harvesters Resting -- *1851-53* (Oil on canvas)
- Ⓟ Harvesters Resting -- *1850-51* (Pastel, watercolour, oil, and black crayon on beige paper)
- Ⓟ House at Dyane, The -- *1866* (Brown ink and pencil)
- Ⓟ Laundresses -- *1853-55* (Oil on canvas)
- Ⓟ Lieu Bailly Gréville, Le -- *1871* (Brown ink wash and coloured chalk)
- Ⓟ Lovers, The -- *1848-50* (Black crayon on yellowish paper)
- Ⓟ Man with the Hoe, The -- *1860-62* (Oil on canvas)
- Ⓟ Noon -- *1866* (Pastel and black crayon)
- Ⓟ November -- *1868-69* (Black crayon on beige paper)
- Ⓟ Oedipus Taken Down from the Tree -- *1847* (Oil on canvas)
- Ⓟ Old Woodcutter, The -- *1845-47* (Black crayon on beige paper)
- Ⓟ Peasant Family, The -- *1871-72* (Oil on canvas)
- Ⓟ Peasants Grafting a Tree -- *1855* (Black crayon)
- Ⓟ Plain at Sunset, The -- *c.1869* (Ink)
- Ⓟ Plateau Rocks at Monaux, The -- *1866* (Brown ink and pencil)
- Ⓟ Porte aux Vaches in the Snow, The -- *1853* (Oil on canvas)
- Ⓟ Portrait of Armand Ono en Déshabillé -- *1843* (Oil on canvas)
- Ⓟ Portrait of Catherine Lemaire -- *1848-49* (Black crayon on blue-grey paper)
- Ⓟ Railroading at Montmartre -- *1846-47* (Oil on canvas)
- Ⓟ Reaper, The -- *1866-68* (Pastel and black crayon)
- Ⓟ Return from the Fields, The -- *1846-47* (Oil on canvas)
- Ⓟ Self-Portrait -- *1841* (Oil on canvas)
- Ⓟ Sheepfold, The -- *1868* (Pastel)
- Ⓟ Sheepshearers -- *1846-48* (Black crayon on beige paper)
- Ⓟ Shepherd Directing Travellers -- *1857* (Black crayon and pastel on yellowish paper)
- Ⓟ Shepherdess Guarding Her Flock, The -- *1862-64* (Oil on canvas)

- Ⓟ Shepherdess with a Flock, The -- ??? (Oil sketch on canvas)
- Ⓟ Shooting Stars, The -- 1847-48 (Oil on canvas)
- Ⓟ Sower, The (Several versions) -- 1850 (Oil on canvas)
- Ⓟ Spring -- 1868-73 (Oil on canvas)
- Ⓟ Starry Night -- 1855-67 (Oil on canvas mounted on wood)
- Ⓟ Still Life with Leeks -- c.1860 (Oil on canvas)
- Ⓟ Summer, the Buckwheat Harvest -- 1868-74 (Oil on canvas)
- Ⓟ Vine Tender, The -- 1869-70 (Pastel and black paper)
- Ⓟ Window, The -- c.1857
- Ⓟ Windstorm, The -- 1871-73 (Oil on canvas)
- Ⓟ Winnower, The -- 1853-57 (Oil on canvas)
- Ⓟ Winter -- 1868-74 (Oil on canvas)
- Ⓟ Woman at a Window -- 1844-45 (Oil on canvas)
- Ⓟ Woman Baking Bread -- 1871-72 (Oil on canvas)
- Ⓟ Woodsawyers -- 1848 (Oil on canvas)

Inhoudsopgave

Kwartaalschrift 2006_1.....	1
Jean-François Millet.....	1
Voorwoord.....	2
Barbizon.....	2
Chronologie.....	5
Kunstwerken.....	13
Besluit.....	25
Werken uit een Engelstalige opsomming.....	26